

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה לחינוך

סילבוס לקורס: מבוא למחשבת החינוך - שנה"ל תשפ"ד (2023-2024)

שינויים "חרבות ברזל"

מס' קורס, סמסטר א': 129-1-2251

מס' קורס סמסטר ב': 129-1-2261

מועד הקורס

יום ד', 14:15 – 15:45

צוות הקורס

מרצה: ד"ר אריק שגב, arik.segev@gmail.com, שעת קבלה: ימי ד', 16:00 – 17:00, בתיאום מראש
מתרגלת: גבי שי אשד בכר, shaiesh@post.bgu.ac.il, שעת קבלה: ימי ב', 11:00 – 12:00, בתיאום מראש
מתרגלת: גבי גלי קלנר, Gali.kellner1@gmail.com, שעת קבלה: ימי ד', 16:00 – 17:00, בתיאום מראש

הקורס סוקר שיאים רעיוניים במסורת הפילוסופית מאפלטון עד ימינו. הרעיונות מתמודדים עם שאלות יסוד הנוגעות לענייני מוסר, אמת, ידיעה, חברה, מהות האדם וזיקותיו לסביבתו, או צדק. רעיונות אלה הנם המקור ממנו שואב החינוך את תכליתו, יעדיו ודרכיו, לכן היכרות עם מסורת זו היא תנאי חשוב להבנת החינוך ולעשייה חינוכית מוצלחת.

מבנה הקורס

הקורס מתפרס על שנה וכולל שיעור (הרצאה במליאה) ותרגיל (עבודה בקבוצות קטנות). במסגרת ההרצאות יוצגו הרעיונות של הוגי המסורת, אך בנוסף להצגת הדברים יינתן במקביל דגש על דיונים והשתתפות פעילה. בקבוצות התרגול תעשה חזרה על הסוגיות שעלו בשיעור, המשך דיון פתוח בסוגיות אלה וקריאה מדוקדקת יותר של קטעי המקורות.

מטרת ההוראה

פרשיות הלימוד (ייתכנו שינויים בהתאם להתקדמות הקורס ולמאפייניו הייחודיים)

סמסטר א'

1. שיעור פתיחה – מבוא – מהי פילוסופיה של החינוך ומדוע ללמדה?
2. סוקרטס של אפלטון – סגירת מבוא + אפולוגיה פתיחה
3. אפולוגיה – משפטו של סוקרטס
4. אפלטון - פוליטיאה ו-ז, המשלים הגדולים
5. משל המערה ונמשלו, השלכות לחינוך
6. אריסטו – רקע ורקע פילוסופי
7. אריסטו – אתיקה ניקומכית א, ב.
8. אריסטו – אתיקה ניקומכית י
9. רמב"ם – הפתיחה למורה נבוכים
10. רמב"ם – שמונה פרקים
11. רמב"ם – שמונה פרקים

סמסטר ב'

1. רוסו – מתוך אמיל
2. רוסו – מתוך אמיל
3. רוסו – מתוך אמיל
4. קאנט – מתוך הנחת יסוד למטאפיזיקה של המידות
5. קאנט – מתוך על הנאורות
6. מיל – על החירות
7. מיל – על החירות
8. סארטר – אקזיסטנציאליזם הוא הומניזם
9. סארטר – אקזיסטנציאליזם הוא הומניזם
10. השלמות
11. סיכום

הסטודנטים והסטודנטיות נדרשים **[ככל שהם יכולים]** להגיע להרצאות ולתרגילים, ולהשתתף בהם באופן פעיל; לקרוא את חומרי הקריאה באופן שוטף ולמלא את המשימות שיינתנו. צוות ההוראה מתחייב לספק תמיכה בכל הנוגע ללמידה ולהבנה של החומר הלימודי ומעודד את הסטודנטים והסטודנטיות לבוא לשעות הקבלה עם כל שאלה שהיא. **ההמלצה היא ללמוד באופן שוטף לאורך כל השנה ולא להמתין למשימות. זאת, על-מנת להפנים את החומר בצורה הטובה ביותר.**

דרישות והרכב ציון הקורס

1. דפי-קריאה (סה"כ 10% מהציון הסופי, 5% בכל סמסטר):

לאורך השנה תתבקשו דפי-קריאה, המתייחסים לטקסטים הנלמדים בקורס. סה"כ עליכם לכתוב ארבעה דפי קריאה, שניים בכל סמסטר. על דפי הקריאה יינתן ציון עובר/לא עובר.

2. אירועי הערכה סמסטריאליים (90% מהציון השנתי):

- עבודה בסיום סמסטר א, 30% מהציון השנתי. העבודה תדרוש ידע בנושאים ובמיומנויות שנלמדו בהרצאות ובתרגיל בסמסטר א'.
- עבודה בסיום סמסטר ב, 60% מהציון השנתי. העבודה תדרוש ידע בנושאים ובמיומנויות שנלמדו בהרצאות ובתרגילים בסמסטר ב'. כמו-כן, היא תניח ידע ומיומנויות שנלמדו בסמסטר א'.

הערות נוספות לחישוב הציון:

- לפי דרישות המחלקה, על הסטודנטים/יות להשיג ציון 70 לכל הפחות, על מנת לעמוד בדרישות הקורס, שכן מדובר בקורס מבוא. הציון המינימאלי במבחנים עצמם הוא 56.
- הנוכחות בתרגולים ובהרצאות היא מחייבת, ככל שהדבר מתאפשר בשנה זו.

דרישות הקורס

דגשים בעת קורונה, מלחמה וחירום:

אופן ההוראה בקורס - יתכנו שינויים באופן ההוראה בהתאם למצב הקורונה באותה העת, מלחמת חרבות ברזל או מצבי חירום אחרים, ובכפוף להחלטות הממשלה, האוניברסיטה ולשיקול דעת המחלקה.

[רלוונטי לשנת הוראה רגילה: אופן הערכה בקורס - ככל שלא יתאפשר לקיים בחינות פרונטליות הן עשויות להשתנות למטלות חלופיות. עם זאת, המחלקה תשמור על הרכב הציון בקורס, כך שהמטלה החלופית שתינתן תהיה באותו משקל של המקורית.]

חומרים לקריאה ולדיון, לפי הוגים, ייתכנו שינויים במהלך הקורס (זו אינה רשימה ביבליוגרפית):

מקורות לפי סדר א-ב [יצומצמו בשנת תשפ"ד]

- אפלטון, (1997). אפולוגיה. בתוך: כל כתבי כרך ראשון (תרגום: ליבס, י.), ירושלים: שוקן.
- אפלטון, (1999). פוליטיאה, ספרים ו-ז. בתוך: כל כתבי כרך שני (תרגום: ליבס, י.), ירושלים: שוקן.
- אריסטו, (1985). אתיקה: מהדורת ניקומאכוס. ספרים 1, 10 (תרגום: ליבס, י.). ירושלים: שוקן.
- דיואי, ג'ון, (1960). הילד ותוכנית הלימודים. בתוך: הילד ותוכנית הלימודים. בית הספר והחברה. (תרגום: ברור, ח.), תל-אביב: אוצר המורה.
- דיואי, ג'ון, (1969). דמוקרטיה וחינוך – מבוא לפילוסופיה של החינוך. (תרגום: הלמן, י. ט.), ירושלים: מוסד ביאליק.
- דקרט, רנה, (1994). הגיונות על הפילוסופיה הראשונה. פרקים 1-3; (תרגום: אור, י.), ירושלים: מאגנס.
- דקרט, רנה, עקרונות הפילוסופיה. עמ' 18-23 (תרגום: ירצקי, ש., וקרניאל, ש.), תל אביב: מפעלים אוניברסיטאיים.
- מיל, ג'ון סטיוארט, (2014). על החירות, פרקים 2-3 (תרגום: סימון, א.), ירושלים: מאגנס.
- נודינגס, נל, (2007). פילוסופיה של החינוך (תרגום: פרודובסקי, ג.), רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.
- סארטר, ז'אן פול, (1990). האקסיסטנציאליזם הוא הומניזם. (תרגום: גולומב, י.), ירושלים: כרמל.
- קאנט עמנואל, (1997). תשובה לשאלה: מהי נאורות? בתוך: בשארה, עזמי, (עורך), הנאורות – פרויקט שלא נשלם?, תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 45-52.
- קאנט, עמנואל, (2003). הנחת יסוד למטאפיזיקה של המידות, פרקים 1-2, (תרגום: שפי, מ.), ירושלים: מאגנס.
- רוסו, ז'אן ז'אק, (2009). "אמיל, או על החינוך", (ספר ב', עמ' 171-207), תל אביב וירושלים: דביר ומאגנס.
- רמב"ם, (2008). הקדמה למסכת אבות (שמונה פרקים), (תרגום: יצחק שילת) בתוך: כתבים נבחרים. תל-אביב: ידיעות אחרונות עמ' 321-342.

Biesta, Gert, (2022). *World-Centred Education*. Routledge.

Phillips, D.C. and Siegel, Harvey, "Philosophy of Education", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2015 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <<http://plato.stanford.edu/archives/win2015/entries/education-philosophy/>>.